

VYSOKÁ PREDSTAVITEĽKA
EURÓPSKEJ ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 5. 3. 2014
JOIN(2014) 8 final

SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Zodpovedné získavanie nerastov s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach

Smerom k integrovanému prístupu EÚ

ÚVOD

Medzinárodný obchod s nerastmi získavanými v nestabilných častiach sveta môže zohrávať úlohu pri vyostrovaní a udržiavaní násilných konfliktov. Hoci je zriedkavo hlavnou príčinou, takýto obchod zabezpečuje značné finančné prostriedky pre ozbrojené hnutia na udržanie ich bojovej schopnosti, čo má vážne dôsledky pre milióny ľudí zasiahnutých násilím.

Tento problém je vážny v Afrike, najmä v oblasti Veľkých jazier. V správe heidelberského inštitútu¹ sa uvádza, že spojenie prírodných zdrojov a konfliktu sa v súčasnosti týka približne 20 % z takmer 400 konfliktov, ktoré zaznamenal: konflikty týkajúce sa zdrojov v súčasnosti prevládajú v Afrike (27 prípadov) a na americkom kontinente (21 prípadov) a v menšej miere sa vyskytujú v Ázii a Oceánii (11 prípadov), na Blízkom východe a v Maghrebe (7 prípadov) a Európe (4 prípady). Celková globálna situácia nie je statická a pretrváva riziko prehĺbenia alebo vzniku nových konfliktov, v ktorých úlohu zohrávajú prírodné zdroje.

Prerušenie spojenia medzi ťažbou nerastov a konfliktmi je zložitou výzvou. Je potrebné najprv identifikovať hlavnú príčinu a ďalšie dôvody konfliktu, ako aj spúšťacie mechanizmy a štrukturálnu nestálosť, ich dynamiku a úlohy rôznych aktérov. V riešeniach sa musia zohľadniť príčiny nestability, ako je slabá správa, absencia bezpečnosti, neschopnosť zaistiť právny štát, chudoba, nedostatok služieb a infraštruktúry, zakorenená korupcia a pretrvávajúce politické spory a spory o územia. Riešenia by mali takisto zahŕňať širokú škálu opatrení – vnútroštátnych, medzinárodných, politických, obchodných a vzdelávacích, z ktorých už viaceré prebiehajú.

V tomto širšom kontexte je potrebné prijať ďalšie opatrenia týkajúce sa obchodu na úrovni EÚ, ako aj doplniť iniciatívy v rámci zahraničnej politiky EÚ a rozvojovej spolupráce. Je potrebné takisto zohľadniť situáciu spoločností EÚ a súvisiace politiky EÚ.

Toto spoločné oznámenie Európskej komisie a vysokej predstaviteľky predstavuje súbor iniciatív, v ktorých sa zohľadňujú uvedené skutočnosti. Vychádza z názoru, že zodpovedné správanie spoločností, ktoré pôsobia v oblastiach ovplyvnených konfliktom alebo vo vysokorizikových oblastiach, môže v týchto oblastiach zohrávať dôležitú a pozitívnu sociálno-ekonomickú úlohu. Toto oznámenie nadväzuje na oznámenia z rokov 2011 a 2012², v ktorých Komisia zdôraznila svoj zámer preskúmať možnosti zlepšenia transparentnosti, vrátane náležitej starostlivosti, v celom dodávateľskom reťazci a riešiť situácie, keď sú príjmy z ťažobného priemyslu používané na financovanie vojen alebo vnútorných konfliktov v rozvojových krajinách bohatých na prírodné zdroje.

Toto oznámenie je pripojené k návrhu nariadenia Komisie, ktorým sa zriaďuje systém Únie na samocertifikáciu náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci zodpovedných dovozcov cínu, tantalu a volfrámu a ich rúd a zlata³ s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a

¹ *Conflict Barometer* (Barometer konfliktov), Heidelberský inštitút pre výskum medzinárodných konfliktov, 2012.

² KOM(2011) 25 v konečnom znení a KOM(2012) 22 v konečnom znení.

³ Na tieto štyri nerasty sa vzťahujú dva hlavné medzinárodné nástroje týkajúce sa náležitej starostlivosti; pozri tiež oddiel 1.2.

vo vysokorizikových oblastiach⁴. Zdôrazňujú sa v ňom sprievodné opatrenia, ktoré zlepšia vplyv nariadenia a integrovaný prístup EÚ, čím sa nadviaže na verejnú konzultáciu, stretnutia so zainteresovanými stranami a posúdenie vplyvu, ktoré sa uskutočnili v roku 2013⁵.

Integrovaný prístup stanovený v tomto oznámení sa zaoberá tromi hlavnými otázkami, ktorými sú: zníženie príležitostí pre ozbrojené skupiny na obchod s cínom, tantalovou a volfrámovou rudou a zlatom v oblastiach ovplyvnených konfliktom; zlepšenie možností hospodárskych subjektov EÚ, najmä v dolnej časti dodávateľského reťazca, dodržiavanie existujúcich rámcov náležitej starostlivosti a zníženie narušení na svetových trhoch s uvedenými nerastmi získavanými v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach, čo je v súčasnosti prípad oblasti Veľkých jazier.

1. SÚVISLOSTI

1.1 Prírodné zdroje ako hybná sila rozvoja

Priemysel ťažby nerastov má potenciál v značnej miere prispievať k hospodárskemu rozvoju vo svete. V správe OSN pre priemyselný rozvoj⁶ sa uvádza, že produkcia ťažobného priemyslu predstavuje 24 % HDP Afriky, 9,9 % Latinskej Ameriky a 20,4 % Ázie. V samotnej Afrike⁷ sa nachádza 30 % svetových zásob nerastov a ešte viac ložísk zlata, platiny, diamantov a mangánu. Ázijské a tichomorské krajiny patria medzi hlavných producentov volfrámu, niklu, medi, cínu a železných rúd a nachádza sa v nich značný podiel svetového počtu taviarní. Vývoz nerastov takisto predstavuje značné hospodárske zisky v Latinskej Amerike⁸, najmä v Bolívii, Kolumbii a Peru a od nedávna aj v Guatemale.

Napriek tomu mnohé krajiny bohaté na prírodné zdroje dosahujú nízky index ľudského rozvoja OSN. Jedným z vysvetlení je, že ťažba nerastov predstavuje celý rad rizík a výziev pre rozvoj, vrátane zvýšeného rizika vystavenia sa korupcii, tendencie vývozu zdrojov vytláčať hospodársku činnosť s vyššou pridanou hodnotou a zvýšenia environmentálnej škody. Ťažba je často spojená s konfliktom a nestabilitou, čo je predmetom tohto oznámenia.

Potreba znížiť niektoré z uvedených rizík prostredníctvom zlepšenia správy prírodných zdrojov získala v súčasnosti celosvetový význam. Tri pozoruhodné príklady, ktoré EÚ podporuje, sa týkajú diamantov, finančnej transparentnosti v ťažobnom priemysle a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov vrátane dreva:

- V roku 2000 Valné zhromaždenie OSN prijalo jednomyselne rezolúciu odsudzujúcu úlohu diamantov vo financovaní konfliktov a podporilo zavedenie globálneho

⁴ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje systém Únie na samocertifikáciu náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci zodpovedných dovozcov cínu, tantalu a volfrámu a ich rúd a zlata s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach.

⁵ Pracovný dokument útvarov Komisie, posúdenie vplyvu, *sprievodný dokument* k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje systém Únie na samocertifikáciu náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci zodpovedných dovozcov cínu, tantalu a volfrámu a ich rúd a zlata s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach.

⁶ *World Statistics on Mining and Utilities* (Svetová štatistika o baníctve a verejných službách), 2010 – údaje o produkcii baníctva za rok 2007.

⁷ *Africa Progress Report* (Správa o pokroku Afriky), 2013.

⁸ V roku 2012 dosiahol v Bolívii sektor baníctva v priemere 7,3 % HDP a 27,8 % celkového vývozu a v Kolumbii: 2,4 % HDP a 17,1 % celkového vývozu. V roku 2011 dosiahol v Peru v priemere 14,5 % HDP a 59 % celkového vývozu.

certifikačného režimu, čo viedlo k vytvoreniu certifikačnej schémy Kimberleyského procesu (KPCS). EÚ vykonáva schému prostredníctvom nariadenia (ES) č. 2368/2002.

- Na svetovom samite o udržateľnom rozvoji v roku 2002 sa začala Iniciatíva za transparentnosť v ťažobnom priemysle (EITI) s cieľom znížiť korupciu zverejňovaním správ o platbách spoločností vládam za ťažbu prírodných zdrojov. Smernica EÚ 2013/34/EÚ obsahuje ustanovenia na podporu finančnej transparentnosti v ťažobnom priemysle a v oblasti klčovania pralesov.
- V súlade s Dohovorom OSN o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES) z roku 1973 prijala EÚ nariadenie (EÚ) č. 995/2010, v ktorom sa od všetkých hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh drevo vyžaduje, aby uplatňovali náležitú starostlivosť s cieľom zastaviť nezákonné dodávky dreva.

Skúsenosti nadobudnuté v týchto oblastiach možno využiť pri vypracovaní integrovaného prístupu EÚ na podporu zodpovedného získavania nerastov z konfliktných oblastí. Prostredníctvom náležitej starostlivosti môžu spoločnosti zabezpečiť dodržiavanie ľudských práv, že sa nebude prispievať ku konfliktom⁹ a bude sa podporovať lepšia správa v ťažobnom priemysle. Náležitá starostlivosť sa však musí podporovať takým spôsobom, aby nemala nepriaznivý vplyv na legitímnu ťažobnú činnosť a súvisiaci obchod v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach.

1.2 Existujúce medzinárodné iniciatívy v oblasti zodpovedného získavania zdrojov

Pojem *zodpovedné získavanie zdrojov* sa uvádza v aktualizovaných usmerneniach OECD pre nadnárodné podniky¹⁰ a v súlade s cieľmi a zásadami usmerňujúcich zásad OSN týkajúcich sa podnikania a ľudských práv¹¹. Cieľom oboch organizácií je podporiť podniky, aby prostredníctvom neustáleho procesu náležitej starostlivosti proaktívne a promptne overovali, že svojou obchodnou činnosťou neprispievajú ku konfliktom a nepriaznivým vplyvom.

Na najvyššej medzinárodnej úrovni sa v rezolúcii Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1952 (2010), ktorá je osobitne zameraná na Konžskú demokratickú republiku a susedné krajiny v oblasti Veľkých jazier, vyzýva k náležitej starostlivosti v riadení dodávateľského reťazca. V júni 2013 lídri G8 vyjadrili svoj záväzok¹² zvýšiť transparentnosť v ťažobnom priemysle a podporovať zodpovedné získavanie nekonfliktných nerastov z oblastí ovplyvnených konfliktom. Skupina G8 takisto oznámila partnerstvá s Burkinou Faso, Kolumbiou, Ghanou, Guineou, Mongolskom, Mjanmarskom/Barmou, Peru a Tanzániou, ktoré posilnia spoluprácu v oblasti riadenia prírodných zdrojov zameranú na podporu politických reforiem v týchto krajinách.

⁹ *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-affected and High-risk Areas* (Usmernenie OECD o náležitej starostlivosti a zodpovednom riadení dodávateľských reťazcov nerastov z oblastí ovplyvnených konfliktom a vysokorizikových oblastí), OECD (2013): *druhé vydanie*, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185050-en>, strana 8.

¹⁰ Usmernenia OECD pre nadnárodné podniky, OECD 2011.

¹¹ Usmerňujúce zásady OSN týkajúce sa podnikania a ľudských práv, Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva, New York a Ženeva 2011.

¹² Samit lídrov G8 v Lough Erne, Communique, bod 40, 18. júna 2013.

EÚ je aktívne zapojená do iniciatívy OECD týkajúcej sa nerastov z konfliktných oblastí – Usmernenie o náležitej starostlivosti¹³ – a prijala záväzok podporovať jeho dodržiavanie na zasadnutí ministerskej rady OECD v máji 2011. Cieľom usmernenia je pomáhať spoločnostiam, aby dodržiavali ľudské práva a neprispievali ku konfliktom prostredníctvom postupov získavania cínu, tantalu, volfrámu a zlata. Toto usmernenie má globálny rozsah a stanovuje sa v ňom postup, v rámci ktorého môžu spoločnosti dobrovoľne implementovať systém kontrol a transparentnosti, pokiaľ ide o ich dodávateľský reťazec nerastov: zbierať a uverejňovať informácie o bezprostredných nákupoch okrem iného týkajúce sa pôvodu bane, obchodných ciest a podmienok s cieľom identifikovať riziká týkajúce sa dodávateľského reťazca, posudzovať ich a reagovať na ne. V konkrétnych častiach dodávateľského reťazca sa vyžaduje nezávislý externý audit. Spoločnosti majú zverejňovať výročnú správu o ich politikách a postupoch, aby vznikla dôvera v opatrenia, ktoré prijímajú.

V roku 2010 Spojené štáty prijali Doddov-Frankov zákon o reforme Wall Street a ochrane spotrebiteľa – Doddov-Frankov zákon. V oddiele 1502 tohto zákona sa zavádza transparentnosť v dodávateľskom reťazci tým, že sa od spoločností kótovaných na burzách cenných papierov v USA, ktoré používajú „nerasty z konfliktných oblastí“¹⁴ vyžaduje, aby vo svojich výrobných postupoch deklarovali pôvod takýchto nerastov a vykonávali primeranú náležitú starostlivosť. Ustanovenia oddielu 1502 sú vynútiteľné od 31. mája 2014. Do tohto dátumu musia dotknuté spoločnosti predložiť svoju prvú výročnú správu týkajúcu sa nerastov z konfliktných oblastí Komisii pre cenné papiere a burzy USA. Hoci je rozsah právnych predpisov formálne obmedzený na kótované spoločnosti Spojených štátov, má rozsiahle účinky v zahraničí, vrátane v EÚ, najmä prostredníctvom globálnych dodávateľských reťazcov, pretože od dodávateľov kótovaných spoločností Spojených štátov sa požaduje, aby poskytovali informácie týkajúce sa náležitej starostlivosti.

V roku 2010 sa predstavitelia štátov a vlád krajín oblasti Veľkých jazier v kontexte Medzinárodnej konferencie o oblasti Veľkých jazier (ICGLR) zaviazali bojovať proti nezákonnej ťažbe prírodných zdrojov a schválili regionálnu iniciatívu v oblasti prírodných zdrojov a jej šesť osobitných nástrojov, a to: prijatie regionálneho systému certifikácie, harmonizácia vnútroštátnych právnych predpisov, regionálna databáza tokov nerastov, formalizácia sektora tradičnej ťažby, podpora EITI a zavedenie mechanizmu informátorstva. Táto regionálna iniciatíva viedla v roku 2012 v KDR a Rwande k uzákoneniu právnych predpisov, ktorými sa zavádzajú požiadavky pre hospodárske subjekty v týchto krajinách na základe usmernenia OECD o náležitej starostlivosti. Ostatné krajiny oblasti Veľkých jazier začali takisto implementovať rámec ICGLR.

Tieto tri iniciatívy viedli k ďalšiemu rozvoju viacerých konkrétnejších verejných alebo súkromných iniciatív alebo ich stimulovali. Neúplný zoznam zahŕňa iniciatívu v oblasti dodávateľského reťazca cínu medzinárodného inštitútu pre výskum v oblasti cínu, iniciatívu certifikovaných reťazcov obchodovania, program taviarní bez konfliktov, analytický odtlačok prsta, riešenia pre nádej, iniciatíva cín bez konfliktov, verejno-súkromná aliancia pre zodpovedný obchod s nerastmi, PROMINES, iniciatíva centier obchodovania, štandard zlato

¹³ *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-affected and High-risk Areas* (Usmernenie OECD o náležitej starostlivosti a zodpovednom riadení dodávateľských reťazcov nerastov z oblastí ovplyvnených konfliktom a vysokorizikových oblastí): *druhé vydanie*, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185050-en>.

¹⁴ Definované v zákone ako cín, tantal, volfrám alebo zlato s pôvodom v Konžskej demokratickej republike alebo v susednej krajine.

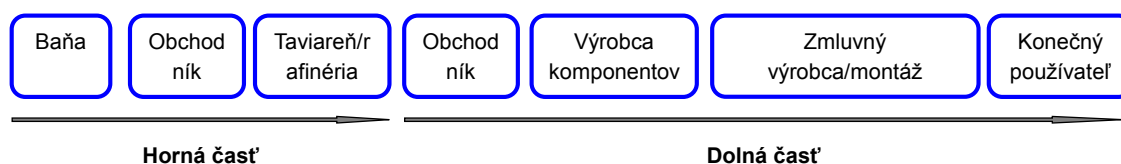
bez konfliktov Svetovej rady pre zlato, zoznam dobrých dodávok Londýnskej asociácie pre obchodovanie s cennými kovmi (London Bullion Market Association) a postupy a štandardy Rady pre zodpovedné šperkárstvo¹⁵.

1.3 Prostredie pôsobenia pre spoločnosti EÚ

Obrázok 1 predstavuje zjednodušený dodávateľský reťazec nerastov a kovov. Činnosti v hornej časti dodávateľského reťazca zahŕňajú ťažbu, obchod a tavenie a vykonávajú sa v produkujej krajine. Vo väčšine krajín ovplyvnených konfliktom sa tavenie vykonáva v tretej krajine. Činnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca zahŕňajú obchod, ďalšiu transformáciu a montáž do konečného výrobku, ktorý sa predáva zákazníkovi. Obchodovanie alebo spracovanie cínu, tantalu, volfrámu a zlata sa týka širokej škály priemyselných odvetví, ako sú automobilový, elektronický, letecký a kozmický priemysel, výstavba, osvetlenie, priemyselné strojárstvo a strojnictvo, ako aj výroba šperkov. Potenciálne sa to týka 880 000 spoločností EÚ, väčšinou malých alebo stredných podnikov. Na základe posúdenia vplyvu, ktoré sa vykonalo v súvislosti s nariadením, sa odhaduje, že v EÚ existuje približne 300 obchodníkov a 20 taviarní/rafinérií dovážajúcich rudy alebo kovy odvodené zo štyroch nerastov a viac ako 100 výrobcov komponentov dovážajúcich odvodené kovy. Celkovo existuje približne 140 rafinérií zlata a 280 taviarní v prípade ďalších troch nerastov.

Obrázok 1

Zjednodušený dodávateľský reťazec

Nerasty z konfliktných regiónov sú aj naďalej predmetom dopytu taviarní/rafinérií. Tieto hospodárske subjekty majú všetky predpoklady na to, aby identifikovali pôvod nakupovaného nerastu. Nachádzajú sa na poslednom mieste v dodávateľskom reťazci, kde je ešte technicky možné späť sledovať pôvod nerastov a môžu ovplyvniť zodpovedné dodávateľské správanie v produkujej krajine. Existujúce iniciatívy v oblasti náležitej starostlivosti uznávajú hodnotu práce so zodpovednými taviarňami. Z vlastného výskumu Európskej komisie vyplýva, že len 16 % taviarní cínu, tantalu a volfrámu vo svete a 18 % v EÚ vykonáva náležitú starostlivosť. Okolo 40 % rafinérií zlata vo svete a 89 % v EÚ je zapojených do systémov náležitej starostlivosti¹⁶.

Napriek tomu, že usmernenie OECD o náležitej starostlivosti poskytuje rámec na opatrenia, súčasné snahy o jeho dodržiavanie sú rozdrobené a zainteresovaným spoločnostiam sú ponúkané obmedzené stimuly na konanie. Polovica respondentov na verejnú konzultáciu, ktorí sa nachádzajú v dolnej časti dodávateľského reťazca, vyjadrila záujem alebo je právne viazaná najmä Doddovým-Frankovým zákonom zodpovedne získať zdroje a vykonávať náležitú starostlivosť v rámci dodávateľského reťazca. Neregulačné stimuly pre dodržiavanie

¹⁵ *Conflict minerals – an evaluation of the Dodd-Frank Act and other resource-related measures* (Nerasty z konfliktných oblastí – hodnotenie Doddovho-Frankovho zákona a iných opatrení týkajúcich sa zdrojov), Ľo-Institut e.V. Freiburg, august 2013, kapitola 6.

¹⁶ Údaje o zlate pochádzajú od Londýnskej asociácie pre obchodovanie s cennými kovmi, ktorej väčšina členov vykonáva náležitú starostlivosť. Odhaduje sa, že vo svete mimo asociácie pôsobí 50 rafinérií.

uvedeného usmernenia zahŕňajú politiky sociálnej zodpovednosti podnikov, imidž a dopyt spotrebiteľov.

Zo štúdie z roku 2013¹⁷ vyplýva, že náležitá starostlivosť v EÚ nie je rozšírená. Iba 12 % spoločností kótovaných na burzách v EÚ, na ktoré sa priamo nevzťahujú právne predpisy USA, uvádzajú na svojich webových lokalitách informácie o nerastoch z konfliktných oblastí. Sčasti je to preto, že usmernenie OECD o náležitej starostlivosti, Doddov-Frankov zákon a rámec ICGLR boli prijaté nedávno, ale aj preto, že spoločnosti EÚ sa stretávajú s problémami týkajúcimi sa implementácie (t. j. dĺžka dodávateľského reťazca, mnohé hospodárske subjekty, nedostatok informovanosti). Avšak 50 000 – 200 000 spoločností EÚ, najmä hospodárske subjekty v dolnej časti dodávateľského reťazca, je zapojených do dodávateľských reťazcov 6 000 dotknutých kótovaných spoločností USA.

V osobitnom prípade oblasti Veľkých jazier je potrebné ďalšie budovanie kapacít v regióne s cieľom zaistiť úspešnú implementáciu rámca ICGLR. Ďalšou osobitnou výzvou je v súčasnosti dodržiavanie Doddovho-Frankovho zákona. Existujú náznaky o tom, že tento zákon mal negatívny vplyv na získavanie nerastov z oblasti Veľkých jazier bez ohľadu na to, či sa nerasty ťažia oprávnenne alebo nie¹⁸. Niektoré dotknuté spoločnosti uplatňujú stratégiu žiadneho rizika a zdroje získavajú z baní mimo regiónu alebo dokonca mimo Afriky. Zostávajúce nerasty z nekonfliktných oblastí bojujú o miesto na trhoch USA alebo EÚ a často sa s nimi obchoduje za ceny nižšie ako je trhovacia cena. Strata obchodu znamená stratu miestneho živobytia v prostredí, v ktorom sú obmedzené možnosti zamestnať sa, najmä pokiaľ ide o tradičnú ťažbu a ťažbu v malom rozsahu.

Integrovaný prístup EÚ na podporu zodpovedného získavania zdrojov musí vychádzať z existujúcich iniciatív a podporovať uplatňovanie usmernenia OECD o náležitej starostlivosti. Mal by stimulovať lepšie dodržiavanie na úrovni taviarní, a to aj mimo EÚ, a zjednodušiť lepší tok informácií týkajúcich sa náležitej starostlivosti smerom nadol v dodávateľskom reťazci pri relatívne nízkych nákladoch¹⁹.

1.4 Existujúce zahraničné, rozvojové a iné politické opatrenia EÚ

Prerušenie spojenia medzi ťažbou nerastov a konfliktmi si vyžaduje komplexný prístup, ktorý sa bude zaoberať hlavnými príčinami problému: konfliktmi, slabou správou a nedostatočným rozvojom. Riešenie týchto problémov je súčasťou vonkajšej činnosti EÚ a osobitným cieľom stratégie EÚ na podporu úsilia rozvojových krajín o odstránenie chudoby, ako sa uvádza v oznámení o programe zmien z roku 2011²⁰. V programe sa kladie veľký dôraz na dobrú správu a ľudské práva, ako aj na inkluzívny hospodársky rast. Podporuje sa v ňom tiež

¹⁷ *Conflict due diligence by European Companies* (Náležité starostlivosť európskych spoločností v súvislosti s konfliktmi), Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen, október 2013.

¹⁸ *Conflict minerals – an evaluation of the Dodd Frank Act and other resource-related measures* (Nerasty z konfliktných oblastí – hodnotenie Doddovho-Frankovho zákona a iných opatrení týkajúcich sa zdrojov), Öko-Institut e.V. Freiburg, august 2013, strana 27.

¹⁹ Pozri poznámku pod čiarou č. 5. Príloha III k pracovnému dokumentu útvarov Komisie obsahuje externú štúdiu o posúdení náležitej starostlivosti týkajúcej sa nákladov na dodržiavanie právnych predpisov, prínosov a súvisiacich účinkov na vybrané hospodárske subjekty, pokiaľ ide o zodpovedné získavanie vybraných nerastov (cínu, tantalu, volfrámu a zlata). Hlavným zistením prieskumu dotknutých odvetví v súvislosti s tou štúdiou je, že väčšina respondentov uviedla relatívne nízke náklady na náležitú starostlivosť a podávanie správ. Výdavky sa predbežne odhadujú na 13 500 EUR na počiatočné opatrenia (74 %) a 2 700 EUR na nadväzujúce pokračujúce opatrenia (63,8 %).

²⁰ KOM(2011) 637 v konečnom znení.

spolupráca nielen s rozvojovými partnermi EÚ, vládami rozvojových krajín, ale aj so súkromným sektorom a medzinárodnými organizáciami, ako je OSN. V programe sa osobitná pozornosť EÚ venuje úlohe občianskej spoločnosti, oprávnenosti miestnych komunít a transparentným a zodpovedným rozhodovacím postupom.

Ďalšou relevantnou iniciatívou je partnerstvo EÚ a OSN pre pôdne a prírodné zdroje a predchádzanie konfliktom²¹, ktoré podporuje EÚ prostredníctvom nástroja stability a prostredníctvom ktorého sa poskytuje spoločná pomoc tretím krajinám s cieľom predchádzať konfliktom súvisiacim s prírodnými zdrojmi a riešiť ich. Prostredníctvom tohto partnerstva podporuje EÚ medziagentúrny prístup OSN v tomto sektore v súlade so správou generálneho tajomníka OSN o budovaní mieru po konflikte (*Report on Peacebuilding in the Aftermath of Conflict*, 2012).

EÚ má koherentnú a integrovanú stratégiu o prístupe k surovinám. Iniciatíva v oblasti surovín²² a Európske partnerstvo pre inovácie v oblasti surovín²³ predstavujú komplexné politiky EÚ týkajúce sa udržateľného prístupu k surovinám, ktorý takisto zahŕňa správu, infraštruktúru a zručnosti v tretích krajinách.

Prostredníctvom stratégie EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov²⁴ podporuje Komisia zodpovedné správanie podnikov, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie medzinárodne dohodnutých zásad a usmernení týkajúcich sa sociálnej zodpovednosti podnikov, ako sú napr. usmernenia OECD pre nadnárodné podniky a usmerňujúce zásady OSN týkajúce sa podnikania a ľudských práv.

V roku 2013 uverejnila EÚ usmernenia o implementácii usmerňujúcich zásad OSN týkajúcich sa podnikania a ľudských práv v troch odvetviach vrátane IKT a ropného a plynárenského odvetvia²⁵.

V kontexte zahraničnej politiky EÚ sa pripravujú ďalšie relevantné opatrenia na regionálnej úrovni:

Dilema Afriky týkajúca sa zdrojov bola uznaná v roku 2007 v rámci spoločnej stratégie Afrika – EÚ, v ktorej sa dobrá správa prírodných zdrojov pokladá za dôležitý cieľ spolupráce.

EÚ podporuje dokument *African Mining Vision* (Vízia pre ťažobné odvetvie v Afrike), ktorý Africká únia schválila v roku 2009 s cieľom zabezpečiť transparentnú, spravodlivú a optimálnu ťažbu nerastných zdrojov, ako aj jej Africké rozvojové centrum v oblasti nerastov. EÚ posilňuje svoju podporu ďalším spoločným opatreniam vrátane afrického nástroja pre právnu pomoc, v rámci ktorého sa poskytuje pomoc africkým vládam pri rokovaniach o komplexných zmluvách so súkromným sektorom, a tým podporuje udržateľnosť a inkluzívny charakter týchto transakcií. Činnosť týkajúca sa geologickej spolupráce bude podporovaná v rámci nového panafrického programu. EÚ takisto podporuje implementáciu globálnych

²¹ <http://www.un.org/en/land-natural-resources-conflict/index.shtml>

²² KOM(2008) 699 v konečnom znení.

²³ COM (2012) 82 final.

²⁴ KOM(2011) 681 v konečnom znení.

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/humanrights/index_en.htm

iniciatív v oblasti zodpovedného získavania zdrojov v regióne týkajúcich sa sporných diamantov, transparentnosti a lesníckych výrobkov (KPCS, EITI, CITES).

EÚ takisto prijala konkrétne opatrenia týkajúce sa oblasti Veľkých jazier. V júni 2013 prijali Európska komisia a vysoká predstaviteľka spoločné oznámenie s názvom „Strategický rámec pre oblasť Veľkých jazier“²⁶, v ktorom sa stanovuje koherentný a komplexný prístup EÚ na regionálnej, vnútroštátnej a miestnej úrovni na riešenie rôznych príčin krízy.

V tejto súvislosti predložila EÚ politické návrhy na riešenie prepojení medzi ťažbou prírodných nerastných zdrojov a obchodovaním s nimi a konfliktmi a nestabilitou v oblasti Veľkých jazier. EÚ takisto podporuje iniciatívu ICGLR v oblasti prírodných zdrojov a program implementácie usmernenia OECD o náležitej starostlivosti prostredníctvom finančných prostriedkov z nástroja stability. V budúcnosti by sa pozornosť mala venovať cezhraničným projektom vrátane riadenia hraníc a cieľ.

V Ázii a tichomorskej oblasti pracuje EÚ na otázkach týkajúcich sa zdrojov prostredníctvom podpory pripojenia k EITI, v prípade ktorej badať pozitívny trend, pokiaľ ide o účasť (zúčastnené krajiny: Mongolsko a Východný Timor, kandidátske krajiny: Afganistan, Indonézia a Šalamúnove ostrovy, Mjanmarsko/Barma a Papua-Nová Guinea oznámili svoj zámer požiadať o účasť na EITI a Filipíny požiadali o štatút kandidáta EITI). V Ázii sa nachádza približne 65 % z 280 taviarní cínu, tantalu a volfrámu známych vo svete, ktoré sú umiestnené v krajinách, ako Čína (73), Malajzia (5) a Indonézia (34). Tieto krajiny budú prioritnými partnermi zapojenia EÚ vzhľadom na ich hospodársky rozvoj a príslušné potreby získavania zdrojov.

V Latinskej Amerike začali EÚ a andské krajiny dialóg o ťažobnom priemysle a zodpovednom získavaní zdrojov a stanovili možné oblasti spolupráce vrátane širšieho sociálno-ekonomického a environmentálneho vplyvu ťažobných činností. Je súčasťou vonkajšej činnosti EÚ zaoberať sa týmito otázkami. Dodržiavanie EITI v regióne je nízke, dodržiava ju iba jedna krajina, a to Peru, ale záujem o iniciatívu rastie najmä v Hondurase, Guatemale a Kolumbii.

2. INTEGROVANÝ PRÍSTUP EÚ K ZODPOVEDNÉMU ZÍSKAVANIU ZDROJOV

V súvislosti s uvedeným existuje potreba pracovať na jednotnom integrovanom prístupe EÚ na podporu zodpovedného získavania nerastov z oblasti ovplyvnených konfliktom a vysokorizikových oblastí. Na tento účel je návrh nariadenia Komisie so súborom sprievodných opatrení zameraný na zníženie možností ozbrojených skupín obchodovať s cínom, tantalom, volfrámom a zlatom v oblastiach ovplyvnených konfliktom, zlepšenie možností hospodárskych subjektov EÚ, najmä v dolnej časti dodávateľského reťazca, dodržiavať existujúce rámce náležitej starostlivosti a zníženie narušení na svetových trhoch s uvedenými nerastmi získavanými v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach.

Integrovaný prístup EÚ a jej politiky a iniciatívy týkajúce sa zodpovedného získavania zdrojov sú obsahom jej širšieho komplexného prístupu, pokiaľ ide o konfliktom ovplyvnené a vysokorizikové oblasti. Uvedené opatrenia podporujú okrem iného riešenie konfliktov, mier a bezpečnosť, dodržiavanie ľudských práv vrátane potreby riešiť obchodovanie s ľuďmi, dobrú

²⁶ JOIN(2013) 23 final.

správu, právny štát a udržateľný rozvoj. Príkladmi sú strategický rámec pre oblasť Veľkých jazier, ktorý sa zaoberá nezákonnou ťažbou prírodných zdrojov, ale aj strategický rámec Afrického rohu a stratégia EÚ pre bezpečnosť a rozvoj v regióne Sahel.

2.1 Návrh nariadenia EÚ, ktorým sa zriaďuje systém EÚ na dobrovoľnú samocertifikáciu zodpovedných dovozcov

Cieľom návrhu nariadenia Komisie, ktorým sa zriaďuje systém Únie na samocertifikáciu náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci zodpovedných dovozcov cínu, tantalu a volfrámu a ich rúd a zlata je podporovať spoločnosti EÚ vykonávajúce náležitú starostlivosť a pomôcť tak minimalizovať riziko financovania ozbrojených skupín. Ďalším cieľom je podpora zodpovedného získavania týchto nerastov z konfliktných a vysokorizikových oblastí, aby sa zvýšil objem legitímneho obchodu. Prístup EÚ by sa zamerával na náležitú starostlivosť hospodárskych subjektov v hornej časti dodávateľského reťazca a zjednodušenie prenosu informácií o kvalite a osvedčených postupov smerom nadol v rámci dodávateľského reťazca. V súlade s hlavným odkazom respondentov na verejnú konzultáciu je prístup navrhnutý tak, aby rešpektoval globálny charakter komplexných dodávateľských reťazcov, a vychádza z dodržiavania usmernenia OECD o náležitej starostlivosti a podporuje ho. Vzhľadom na tieto skutočnosti je geografický rozsah pôsobnosti nariadenia a sprievodných opatrení globálny a zameranie na činnosti je orientované predovšetkým na postupy.

V návrhu nariadenia sa stanovuje systém dobrovoľnej samocertifikácie pre dovozcov, ktorí chcú dovážať uvedené štyri nerasty alebo kovy do EÚ zodpovedným spôsobom. Bude potrebné, aby dovozcovia, ktorí si takýto systém zvolia, implementovali usmernenie OECD o náležitej starostlivosti, poskytlí uistenia auditu a poskytovali informácie príslušným orgánom členských štátov. Na základe poskytnutých informácií bude EÚ po konzultácii s OECD každoročne vydávať zoznam taviarní a rafinérií, ktoré sa považujú za zodpovedných dodávateľov. Tým sa zabezpečí zvýšená viditeľnosť a podporí verejná zodpovednosť. Na zozname sa osobitne uvedú tie taviarne/rafinérie, ktoré zodpovedne získavajú zdroje z konfliktných oblastí, aby sa podporil legitímny obchod. Systém sa bude hodnotiť po troch rokoch, alebo skôr v prípade, že to umožnia dostupné informácie, a výsledky sa použijú na potreby rozhodovania o budúcnosti prístupu EÚ a na zmeny regulačného rámca, aby sa stal povinným, ak je to vhodné, na základe ďalšieho posúdenia vplyvu.

2.2 Sprievodné opatrenia EÚ na podporu zodpovedného získavania zdrojov

Na podporu ďalšieho zodpovedného získavania nerastov sa plánujú tieto sprievodné opatrenia.

Stimuly pre spoločnosti na podporu zodpovedného získavania zdrojov

Komisia vyzýva podniky EÚ, aby využívali svoju trhovú pozíciu na podporu zodpovedného získavania zdrojov. Tieto opatrenia by ich mali k tomu stimulovať.

- **Podpora zodpovedných postupov taviarní a rafinérií**

Od januára poskytuje EÚ finančnú podporu na implementáciu usmernenia OECD o náležitej starostlivosti a bude v tom pokračovať prostredníctvom nástroja stability. Podpora sa zameria na budovanie kapacít a podporné činnosti zamerané na verejné orgány, súkromný sektor a organizácie občianskej spoločnosti zapojené do

dodávateľského reťazca nerastov z oblastí ovplyvnených konfliktom a vysokorizikových oblastí. Komisia bude ďalej posudzovať uskutočniteľnosť poskytovania finančnej pomoci OECD alebo iným orgánom na programy zamerané na podporu transparentnosti a postupov náležitej starostlivosti medzi rafinériami/taviarňami v EÚ i mimo nej.

- **Možnosti pre MSP financovať systém dobrovoľnej certifikácie**

Komisia preskúma financovanie na podporu zavádzania systému dobrovoľnej certifikácie medzi dovozcami EÚ. Finančné prostriedky by sa poskytovali v rámci Programu pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME)²⁷, ktorý bol prijatý 5. decembra 2013.

- **Stimuly v rámci verejného obstarávania**

Komisia bude podporovať zavádzanie certifikátu zodpovedného dovozcu a zoznam zodpovedných taviarní/rafinérií prostredníctvom doložiek týkajúcich sa plnenia zákazky v zmluvách Európskej komisie. Výrobky, ktoré obsahujú cín, tantal, volfrám a/alebo zlato, nakupované prostredníctvom verejného obstarávania budú musieť spĺňať podmienky usmernenia OECD o náležitej starostlivosti alebo rovnocenného systému náležitej starostlivosti, aby boli splnené zmluvné podmienky.

- **Využitie sietí medzi vládami a podnikmi na uľahčenie zavedenia certifikátu „zodpovedný dovozca“ EÚ**

Na podporu postupu certifikácie podľa návrhu nariadenia vyzve Komisia národné kontaktné miesta zriadené v rámci usmernení OECD pre nadnárodné podniky a ďalšie príslušné siete, aby pomohli pri zvyšovaní informovanosti. Sieť Enterprise Europe Network (EEN), sieť na podporu podnikania, ktorá ponúka služby podporujúce európske podniky, by mohla zvyšovať informovanosť hospodárskych subjektov EÚ o integrovanom prístupe EÚ, dôležitosti náležitej starostlivosti a následkoch nezodpovedného získavania zdrojov z konfliktných oblastí.

- **„Vyhlásenia o zámere“ – záväzky priemyslu**

Hospodárske subjekty EÚ naznačili svoju pripravenosť vo verejnej konzultácii, pozičných dokumentoch a štúdiách zvyšovať svoje zapojenie v oblasti zodpovedného získavania nerastov z oblastí ovplyvnených konfliktom a z vysokorizikových oblastí. EÚ prijme opatrenia na zaistenie viditeľnosti úsilia tých spoločností, ktoré predložia vyhlásenia o zámere, v ktorých uvedú svoje záväzky.

Politické dialógy s tretími krajinami a ostatnými zainteresovanými stranami

- **Nadväznosť na existujúce politické dialógy**

EÚ využije svoje politické, rozvojové, obchodné a bezpečnostné dialógy a kontakty s vládami v krajinách ťažby, produkcie, spracovania a spotreby s cieľom rozvíjať spoločné chápanie potrieb, výziev a príležitostí v oblasti nekonfliktnej a zodpovednej

²⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1287/2013 z 11. decembra 2013, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (COSME) (2014 – 2020) a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1639/2006/ES – Program COSME zahŕňa opatrenia na uľahčenie prístupu MSP na trh v rámci Únie a mimo nej, ako je poskytovanie informácií o existujúcich prekážkach vstupu na trh a obchodných príležitostiach, verejnom obstarávaní a colných konaniach a zlepšenie podporných služieb v oblasti noriem a práv duševného vlastníctva.

ťažby nerastov, a to na štátnej a regionálnej úrovni. EÚ sa bude napríklad zaoberať zodpovedným získavaním zdrojov a jeho prispievaním k udržateľnému rozvoju vo svojich dialógoch s krajinami Južnej Ameriky a karibskej oblasti, pričom sa bude osobitný dôraz klásť na tradičnú a neformálnu ťažbu. Zároveň sa budú rozvíjať vzťahy so súkromným sektorom a občianskou spoločnosťou, najmä v produkujúcich krajinách.

- **Vzťahy s krajinami, v ktorých sa nachádzajú taviarne**

EÚ bude rozvíjať vzťahy s krajinami, v ktorých sa nachádza väčšina svetových taviarní/rafinérií, najmä s Čínou, Malajziou, Indonéziou, Thajskom a Ruskom, aby podporila integrovaný prístup k zodpovednému získavaniu zdrojov a zabezpečila vyššiu mieru nákupu od spoločností mimo jurisdikcií EÚ. V roku 2015 zorganizuje EÚ medzinárodnú konferenciu o zodpovednom získavaní nerastov s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach.

- **Kapitola o zodpovednom získavaní zdrojov v dialógoch o surovinách**

EÚ využije svoje dialógy o surovinách s Čínou, Japonskom a Mongolskom na podporu integrovaného prístupu k zodpovednému získavaniu zdrojov. Komisia nedávno začala dialóg o surovinách s Mjanmarskom/Barmou. Komisia a vysoká predstaviteľka budú vo všeobecnosti pokračovať v podpore silnej a koherentnej diplomacie EÚ v oblasti surovín, ktorá sa zaoberá spojením medzi bezpečnosťou a rozvojom spoločným a strategickým spôsobom.

Rozvojová spolupráca s tretími krajinami

EÚ takisto využije existujúce vzťahy v oblasti spolupráce s vládami v Afrike, Ázii, Latinskej Amerike a karibskej oblasti na riešenie nekonfliktnej a zodpovednej ťažby nerastov a komercializácie. EÚ môže podporiť partnerské krajiny prostredníctvom týchto hlavných opatrení:

- transpozícia usmernenia OECD o náležitej starostlivosti do vnútroštátnych rámcov náležitej starostlivosti a právnych predpisov,
- budovanie ďalších kapacít na implementáciu vnútroštátnych rámcov náležitej starostlivosti,
- podpora záujmov a politických dialógov v dotknutých krajinách medzi miestnymi orgánmi a ústrednými orgánmi verejnej správy, organizáciami občianskej spoločnosti a hospodárskymi subjektmi,
- zaistenie viditeľnosti uskutočnených opatrení a dosiahnutých výsledkov produkujúcich krajín.

EÚ bude takisto podporovať spoluprácu medzi krajinami produkcie a spotreby, aj prostredníctvom spoločných projektov, napr. v oblasti udržateľnej ťažby a dobrej správy, pričom sa zohľadnia osobitosti tradičnej ťažby.

Čestný sprostredkovateľ – diplomacia v oblasti surovín

EÚ je pripravená konať ako čestný sprostredkovateľ v kontexte iniciatív na úrovni viacerých zainteresovaných strán, ktoré podporujú zodpovedné získavanie zdrojov a obchod medzi účastníkmi. Útvary Komisie a ESVC budú zbierať a analyzovať údaje o iniciatívach na úrovni

viacerých zainteresovaných strán. Náležitá pozornosť bude venovaná verejno-súkromným združeniam.

Členské štáty EÚ

Komisia a vysoká predstaviteľka vyzývajú členské štáty EÚ, aby prostredníctvom primeraných opatrení na vnútroštátnej úrovni podporovali úsilie v oblasti náležitej starostlivosti v rámci svojich jurisdikcií. Mohli by sa vypracovať doplnkové iniciatívy v oblasti informovanosti spotrebiteľa a označovania, ako aj ďalšie stimuly pre zodpovedné správanie podnikov. Okrem toho bude Komisia nabádať členské štáty EÚ, aby podporovali zavádzanie usmernenia OECD o náležitej starostlivosti alebo rovnocenných systémov prostredníctvom doložiek týkajúcich sa plnenia zákazky v zmluvách podpísaných ich orgánmi, ako sa uvádza v smernici o verejnom obstarávaní. Na tento účel vypracuje Komisia odporúčania a implementujúce usmernenie pre povolujujúcich úradníkov členských štátov.

3. SPOLOČNÁ PRÁCA SMEROM K INTEGROVANÉMU PRÍSTUPU EÚ

Očakáva sa, že jasnejší rámec EÚ založený na usmernení OECD o náležitej starostlivosti zjednoduší súčasné snahy hospodárskych subjektov EÚ v oblasti zavádzania primeraných postupov náležitej starostlivosti. Väčšia súdržnosť v rámci EÚ, najväčšieho trhu nerastov a kovov na svete, by mala pomôcť pri stimulovaní dopytu po zodpovednom získavaní zdrojov, ako aj zjednodušiť obchod s nerastmi, ktoré sa ťažia v súlade s vnútroštátnymi požiadavkami alebo požiadavkami OECD v oblasti náležitej starostlivosti.

Úspech tejto iniciatívy bude vo veľkej miere závisieť od nákupov súkromného sektora EÚ, najmä spoločností, ktoré dovážajú cín, tantalovú a volfrámovú rudu alebo odvodené kovy a zlato. Komisia a vysoká predstaviteľka vyzývajú hospodárske subjekty EÚ, aby prijali navrhovaný integrovaný prístup, pomohli konsolidovať dosiahnuté výsledky a ďalej ho rozvíjať.

Komisia a vysoká predstaviteľka vyzývajú Radu a Európsky parlament, aby schválili integrovaný prístup EÚ k zodpovednému získavaniu zdrojov.